

Vissa statliga insatser på musikområdet

Ds 2021:11

Regeringskansliet
Kulturdepartementet

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2021

ISBN 978-91-525-0076-7

ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Bakgrund	5
2 Musiklivet och statliga insatser	7
2.1 Musiklivet i Sverige.....	7
2.2 Musikplattformen.....	10
2.2.1 Statens musikverk och Musikplattformen.....	10
2.3 Statliga insatser på musikområdet.....	12
2.3.1 Statens kulturråd	12
2.3.2 Konstnärsnämnden	15
2.3.3 Andra statliga insatser	15
3 Analyser och utvärderingar av Musikplattformen	19
3.1 Utvärderingar och utredningar	19
3.2 Rundabordssamtal med musikaktörer.....	19
4 Överväganden och förslag	23
4.1 En främjande funktion för musikområdet inrättas inom Statens kulturråd.....	23
4.2 Musikplattformens bidragsgivning förs över till Statens kulturråd.....	25
5 Konsekvenser	27
5.1 Vilka som berörs av förslagen	27

5.2	Ekonomiska och andra konsekvenser	27
-----	---	----

Sammanfattning

I promemorian lämnas förslag och bedömningar om vissa statliga insatser på musikområdet. Utgångspunkten för förslagen är att säkerställa att de statliga insatserna på musikområdet bidrar på bästa möjliga sätt till att uppnå de kulturpolitiska målen.

Promemorian innehåller en kortfattad beskrivning av musiklivet i Sverige i dag och de statliga insatserna på musikområdet. Härfter följer en redogörelse för de analyser och utvärderingar som har relevans för Musikplattformen.

Musikplattformen vid Statens musikverk föreslås avvecklas, bl.a. mot bakgrund av att de intentioner som fanns vid bildandet av Statens musikverk och Musikplattformen har varit svåra att förverkliga. Det bedöms fortsatt finnas ett behov av samordning, koordinering och främjande på musikområdet. En främjande funktion för musikområdet föreslås därför inrättas vid Statens kulturråd. Statens musikverks ansvar och uppgifter bör renodlas till att fokusera på teaterns, dansens och musikens kulturarv samt Elektronmusikstudion.

Statens musikverks uppgift att fördela bidrag till musiklivet föreslås föras över till och inordnas i Statens kulturråd. Statens kulturråd bedöms ha bättre förutsättningar för bidragsgivning på musikområdet än Statens musikverk. Bidrag bör kunna ges i form av projektbidrag till bland annat projekt av tillfällig och experimenterande art och som verksamhetsbidrag för att ge långsiktigt stöd till hela musiklivet.

1 Bakgrund

År 2011 reformerades de statliga insatserna på musikområdet. Statens musikverk bildades och de uppgifter som Statens musiksamlingar hade ansvarat för överfördes och inordnades i den nya myndigheten. Statens musiksamlingar avvecklades och upphörde den 30 april 2011. Även viss verksamhet från Stiftelsen Svenska rikskonserter, t.ex. Elektronmusikstudion, fördes över till Statens musikverk. Tanken var att Statens musikverk skulle arbeta för att stärka kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärliga nyskapandet.

I Statens musikverk inrättades också Plattform för musik (Musikplattformen). Den nya Musikplattformen skulle bidra med nationell överblick och kompetensuppbyggnad samt främja internationell samverkan. Musikplattformen skulle också ha nationell överblick över musiklivet i Sverige och följa utvecklingen på det musikaliska området i andra länder. Uppgiften innebar att statens roll blev mer samordnande och koordinerande och att det på central nivå inte längre skulle produceras turnéer eller konserter. Statens roll skulle istället vara att främja de resurser, initiativ och samverkansformer som finns i det fria musiklivet och på regional nivå t.ex. inom länsmusiken.

Mot bakgrund av de stora förändringar som musiklivet har genomgått sedan Statens musikverks bildande och att det snart passerat tio år sedan inrättandet föreslås i denna promemoria förändringar i vissa delar av de statliga insatserna på musikområdet.

2 Musiklivet och statliga insatser

I avsnittet beskrivs det svenska musiklivets villkor, Musikplattformens verksamhet samt de övriga statliga insatserna på musikområdet som en bakgrund till Statens musikverks insatser på musikområdet.

2.1 Musiklivet i Sverige

En mångfald av aktörer behövs för att nå de kulturpolitiska målen

De nationella kulturpolitiska målen (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) slår fast att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet samt att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, och
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

För att de nationella kulturpolitiska målen ska uppnås är det centralt att det finns en mångfald av aktörer på området och inte endast de med störst kommersiell potential. Utan dessa aktörer är det svårt att uppnå bl.a. målen om mångfald, kvalitet och konstnärlig förnyelse. Det är därför centralt att det finns statliga insatser som bidrar till att säkerställa att det finns ett professionellt musikliv i hela landet.

Musikvanor

Musik är en av de konstformer som allra flest tar del av i Sverige. Enligt Myndigheten för kulturanalys rapport Kulturvanor (Kulturfakta 2017:2) lyssnade 97 procent av den svenska befolkningen på musik under 2017. Myndigheten för Kulturanalys rapport Kulturvanor 2019 (Kulturfakta 2020:4) visar att 36 procent hade gått på rock/pop-konsert, en andel som stadigt har ökat de två senaste decennierna – motsvarande siffra 2001 var 25 procent. Under 2019 hade 18 procent gått på en klassisk konsert eller opera det senaste året. Detta har varit relativt konstant över tid med en andel mellan 15 och 20 procent sedan 2011. Vad gäller eget musicerande ägnade sig 17 procent åt att sjunga i kör eller spela instrument under 2019. Andelen är högre bland unga än hos äldre.

Musiken som näringsgren

Musiken är viktig ur många andra perspektiv än den konstnärliga upplevelsen, t.ex. är musiken även en viktig och växande näringsgren. Enligt branschorganisationen Musik Sverige omsatte den svenska musikbranschen 12,2 miljarder kronor under 2019 – en ökning med tolv procent jämfört med föregående år. En betydande andel av detta är exportintäkter. Mellan 2009 och 2019 har den svenska musikbranschens intäkter i Sverige och från utlandet ökat med 86 procent. Enligt en rapport från Export Music Sweden är Sverige ett av tre länder i världen som är nettoexportörer av musik. Utöver exportintäkter har också musiken en viktig roll att spela för Sverige bilden i omvärlden. Det som ibland kallas för ”Det svenska musikundret” bidrar till en positiv bild av Sverige utomlands.

Förutsättningar för att verka som musiker

Den konstnärspolitiska utredningen Konstnär – oavsett villkor (SOU 2018:23) visade att konstnärsgruppernas inkomstutveckling ligger långt under befolkningens genomsnittliga inkomstutveckling. Samtidigt har en större andel av konstnärerna en högskoleutbildning än befolkningen i övrigt. I allmänhet ligger de kvinnliga konstnärernas lönenivåer under de manliga konstnärerna, vilket även gäller lönenivåerna för konstnärer med utländsk bakgrund jämfört med konstnärer med svenskt ursprung. Dessutom ökar inkomstspridningen inom konstnärsgruppen. Digitaliseringen bidrar till lägre ersättningsnivåer och en ökad inkomstkonzentration till ett fåtal konstnärer, speciellt inom musikbranschen där värdekedjor och affärsmodeller förändras på ett avgörande sätt, bl.a. till följd av att skivförsäljning har ersatts av streamingtjänster.

På musikområdet är andelen som tjänar under 160 000 kronor per år över 30 procent. Inkomsterna hos de som tjänar minst är lägre än inom t.ex. teater och litteratur, samtidigt som inkomsterna hos de 10 procent som tjänar mest är högre än inom någon annan yrkeskategori inom kulturområdet. Musiker är koncentrerade till storstadsområdena, men i lägre grad än övriga konstnärsgupper. Andelen konstnärer med utländsk bakgrund är lägst inom yrkesområdena musik och teater.

Branschorganisationen Musik Sverige har i rapporten Musikbranschen i siffror 2019 och estimat 2020 (s. 10) påtalat att musiklivet präglas av en s.k. "blockbusterekonomi". Många konstnärer inom musikbranschen – alltså musiker, artister och upphovsmän – får endast ta del av en liten del av musikbranschens totala intäkter. Musikbranschen utmärks av ett fåtal aktörer som står för stora intäkter. Aktörer med medelstora inkomster är relativt få och det finns ett stort antal musikskapare som tjänar mycket lite. Ett exempel på den ojämna fördelningen är de upphovsrättsliga intäkterna, där 98 procent av Sveriges artister, musiker och upphovspersoner har upphovsrättsliga intäkter från musikskapande som understiger 100 000 kronor årligen. En annan talande siffra är att 2,7 procent av upphovspersonerna erhöll 77 procent av ersättningen från Stim under 2016.

I den konstnärspolitiska utredningen (SOU 2018:23) pekas det på att musiken tillhör de områden där den digitala utvecklingen har

nått längst. Enligt aktörerna inom musikbranschen har den kommersiella delen av branschen inga problem med att anpassa sig till digitaliseringens förutsättningar. Intäktsfördelningen har förändrats, där livemusiken spelar en allt viktigare roll, medan andelen intäkter från inspelad musik har minskat. Den stora förändringen skedde framförallt under början av 2000-talet, där intäkterna från inspelad musik halverades mellan 2000 och 2008, enligt rapporten Musikbranschen i siffror – statistik för 2009–2014 (s. 26). Detta förändrade grundläggande förutsättningarna att verka som musiker. Musikbranschens totala intäkter bestod år 2019 till 56 procent av konsertintäkter, 26 procent av upphovsrättsliga intäkter och 18 procent av intäkter från inspelad musik, där intäkter från streaming utgör huvuddelen.

Musikområdet är en utpräglad frilansmarknad med få fasta anställningar. En stor del av musikerna är egna företagare, där det skett en ökning av andelen som har inkomst av näringsverksamhet mellan 2004 och 2014 från 26 till 44 procent.

Coronapandemin har haft stora konsekvenser för hela kulturlivet. De negativa konsekvenserna för musikområdet är tydliga och de långsiktiga konsekvenserna av pandemin är fortfarande svåra att förutse. Pandemin har enligt Musik Sverige inneburit ett intäktsbortfall på musikområdet med 7 miljarder kronor under 2020. Musiklivet har kunnat ta del av de stödinsatser som regeringen har beslutat om både på kulturområdet och inom andra områden. Det är dock av stor vikt att de statliga insatserna är rätt utformade för att starta upp musiklivet när restriktionerna lättas.

2.2 Musikplattformen

2.2.1 Statens musikverk och Musikplattformen

Statens musikverk (Musikverket) har enligt sin instruktion (förordningen 2010:1922 med instruktion för Statens musikverk) till uppgift att främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som är präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Myndigheten ska också främja utvecklingen av ett professionellt musikliv och även

dokumentera, bevara, främja, bygga upp kunskap om och tillgängliggöra teaterns, dansens och musikens kulturarv.

Av instruktionen framgår också att myndigheten särskilt ska vara en resurs för musiklivet genom att som konstnärlig samarbetspart tillvarata initiativ från musiklivet och koordinera och stödja samverkansprojekt av nationellt intresse inom musiklivet. Statens musikverk ska vidare vara en plattform för kontaktförmedling och bildande av nätverk i musiklivet samt en nationell part vid internationellt samarbete. Inom myndigheten finns ett särskilt beslutsorgan som benämns Konstnärligt råd och som prövar frågor om statsbidrag enligt förordningen (2010:1921) om statsbidrag till musiklivet.

Enligt instruktionen ska det finnas en avdelning benämnd Plattform för musik (Musikplattformen). Musikplattformen ansvarar för att genomföra vissa uppgifter enligt myndighetsinstruktionen kopplade till att främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet och att främja utvecklingen av ett professionellt musikliv. Plattformen ansvarar också för handläggningen av bidrag enligt förordningen (2010:1921) om statsbidrag till musiklivet. Syftet med bidraget är att främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som präglas av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Bidrag får lämnas i form av projektbidrag till juridiska och fysiska personer. Bidraget får lämnas till samarbetsprojekt av professionell art och av nationellt intresse. Samarbetsprojekten kan innefatta aktörer inom det fria musiklivet, myndigheter och institutioner. En förutsättning för bidrag är att Statens musikverk medverkar i projektet genom stödjande insatser i form av information, rådgivning och samordning eller på annat sätt.

Mellan 24 och 25 miljoner kronor per år i bidrag har fördelats enligt förordningen till projekt, främst inom det fria musiklivet. Under 2019 fördelades ca 25 miljoner kronor till 138 projekt. Totalt mottogs 367 ansökningar till en sammanlagd summa om ca 90 miljoner kronor. Drygt hälften av de projekt som beviljades bidrag delades ut till något av de tre storstadslänen. Cirka 8 procent av bidragen gavs till internationella projekt. Bidragsbeviljandet hade en jämn könsfördelning, där cirka 50 procent gavs till kvinnor. Cirka 27 procent av de beviljade bidragen gavs till renodlade barn- och ungdomsprojekt.

Medel ges framförallt till konstnärliga projekt, något som bland annat uttrycks i att det är ett krav från myndigheten att bidragsgivningen ska resultera i publika möten. I de fall medel inte delas ut direkt till utövande konstnärer har det framförallt getts till festivaler och liknande arrangemang. Medel har endast i begränsad grad tilldelats projekt av mer strukturell art, som exempelvis samverkansprojekt mellan regioner. Myndigheten genomför regelbundet projekträffar mellan de aktörer som beviljats bidrag.

2.3 Statliga insatser på musikområdet

I föregående avsnitt har musiklivet i Sverige samt de statliga insatserna på nationell nivå för musiklivet hos Statens musikverk beskrivits översiktligt. Nedan sammanfattas kort övriga statliga insatser som görs på nationell nivå för att stödja musiklivet.

2.3.1 Statens kulturråd

Enligt förordningen (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd har Statens kulturråd (Kulturrådet) till uppgift att, med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen, verka för kulturens utveckling och tillgänglighet genom att fördela och följa upp statliga bidrag och genom andra främjande åtgärder. Myndigheten ska bland annat verka för konstnärligt och kulturpolitiskt värdefull utveckling inom verksamheter som rör musik och annan scenkonst. Kulturrådet ska också verka för ökat internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan inom hela kulturområdet samt integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barn- och ungdomsperspektiv. Myndigheten är den klart största bidragsgivaren på området, där bidrag både ges till institutioner och fria aktörer. Den största andelen av bidragen går via den s.k. kultursamverkansmodellen och delas ut av regionerna.

Bidrag till musikområdet

Ett antal bidrag hos Statens kulturråd riktas specifikt till musikområdet. Dessa fördelas framförallt från anslag 2:2 *Bidrag till*

vissa teater-, dans- och musikändamål genom förordningen (2012:516) om statsbidrag till det fria kulturlivet inom teater-, dans- och musikområdet. Anslaget har i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17, bet. 2020/21:KrU1, rskr. 2020/21:106) förstärkts med 16 miljoner kronor fr.o.m. 2021 för att förstärka stödet till fria aktörer och arrangörer inom dans-, teater- och musikområdet. Anslaget uppgår totalt till ca 228 mnkr.

Bidrag från detta anslag delas ut i en rad olika former, häribland verksamhetsbidrag till fria grupper, verksamhets- och projektbidrag till musikarrangörer, bidrag till musikutgivning (tidigare fonogramstöd), turnébidrag och samverkan till kompositörer. Inom ramen för dessa stöd ges också bidrag till internationella kulturutbyten.

Kultursamverkansmodellen – statens bidrag till regional kulturverksamhet

Staten fördelar årligen ca 1,5 miljarder kronor till regional kulturverksamhet. Medlen fördelas inom kultursamverkansmodellen som omfattar sju olika konst- och kulturområden, däribland professionell teater- dans- och musikverksamhet. Kultursamverkansmodellen ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer.

Statens kulturråd ansvarar för den regionala fördelningen av de statliga medlen. Därefter är det regionerna som ansvarar för att fördela medlen till både institutioner och fria aktörer inom sina respektive regioner. Medlen kan även fördelas till regionsövergripande samarbeten. Regionerna fördelar en betydande del av medel till musiklivet, bl.a. till regionala musikorganisationer och orkestrar. Anslaget har i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17, bet. 2020/21:KrU1, rskr. 2020/21:106) förstärkts med 300 miljoner kronor 2021 och 150 miljoner kronor fr.o.m. 2022.

Totalt uppgår den offentliga finansieringen av kultursamverkansmodellen 2019 till ca 4,7 miljarder kronor, där statens andel utgör ca 27 procent. Fördelningen av medel inom kultursamverkansmodellen styrs av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Anslaget används också för bidrag till Region Stockholm (som inte är med i kultursamverkansmodellen) för den regionala musikverksamheten. Därutöver kan utvecklingsbidrag beviljas av Statens kulturråd för tidsbegränsade strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse.

Utvecklingsbidrag till kulturskolor

Musikundervisning spelar en viktig roll i musiklivets infrastruktur och är en del av kulturskolans verksamhet. Syftet med det statliga bidraget för kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet är att främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt. Syftet är också att främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. Bidraget fördelas utifrån förordningen (2019:470) om statsbidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet.

Andra konstartsövergripande bidrag

Ett antal av Statens kulturråds bidrag är konstartsövergripande och berör i hög grad musikområdet. Bland dessa finns bidrag till Skapande skola, bidrag till internationella nätverk, verksamhetsbidrag för internationell och interkulturell kulturverksamhet, nationella minoriteters kulturverksamhet och bidrag till centrala amatörkulturorganisationer. Dessutom ges bidrag till flera aktörer som pekas ut i Statens kulturråds regleringsbrev och bedöms ha särskilt kulturpolitiskt intresse, häribland Kungliga Musikaliska akademien. Medel går också till musikområdet genom EU:s program Kreativa Europa, där Statens kulturråd har ett årligt uppdrag att följa upp och redovisa utfallet av svenska ansökningar. I Statens kulturråds regleringsbrev pekas vidare Export Music Sweden ut som bidragsmottagare. Organisationen arbetar för att främja export inom det svenska musiklivet.

2.3.2 Konstnärsnämnden

Enligt förordningen (2007:1199) med instruktion för Konstnärsnämnden har Konstnärsnämnden i uppgift att främja konstnärers möjligheter att vidareutveckla sitt konstnärskap. Enbart enskilda konstnärer får stöd genom Konstnärsnämnden. Myndigheten delar ut stöd till musikområdet genom sex olika stödformer.

Konstnärsnämnden har också i uppgift att analysera och sprida kunskap om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor samt löpande bevaka trygghetssystemets utformning och tillämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet. Bidragsgivningen till musikområdet styrs främst av förordningen (2019:1269) om statsbidrag till konstnärer. Medel delas ut från anslag 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* som i budgetpropositionen 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17, bet. 2020/21:KrU1, rskr. 2020/21:106) har förstärkts med 43 miljoner kronor och uppgår till totalt ca 523 miljoner kronor.

Inom ramen för myndighetens verksamhet bedrivs också Konstnärsnämndens Internationella musikprogram (KIM). Programmet syftar till att skapa, utveckla och fördjupa komponisternas kontakter med utländska institutioner, enskilda professionella företrädare som exempelvis agenter, producenter och kritiker, med kollegor, publik och marknader och därigenom bidra till konstnärlig fördjupning och förbättrade arbets- och inkomstmöjligheter. Medel till musikområdet delas också ut via Kulturbryggan, som fördelar bidrag till projekt som ska främja förnyelse och utveckling inom kulturområdet i hela landet.

2.3.3 Andra statliga insatser

Fonogramersättning

Fonogramersättning är en ersättning som betalas till utövare och upphovsmän som medverkar på musikinspelningar som lånats ut på folk- och skolbiblioteken. Ersättningens storlek fastställs av regeringen i budgetpropositionen och uppgår för 2021 till 5 miljoner kronor (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17, bet. 2020/21:KrU1, rskr.

2020/21:106). Hälften av ersättningen fördelas av Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI) till utövarna. Andra hälften fördelas till upphovsmännen från Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim).

Musikalliansen

Musikalliansen är en av tre allianser tillsammans med Teateralliansen och Dansalliansen, som erbjuder en villkorad grundanställning för frilansande utövare inom respektive konstområde. Musikalliansen får statligt stöd via Statens kulturråd, ca 33 miljoner kronor per år. Huvuduppdraget är att inom det offentligt stödda musikområdet erbjuda en anställningsform som minskar skillnaderna mellan tillsvidare anställning och frilansverksamhet. Musikalliansen är huvudarbetsgivare åt de anställda frilansmusikerna. Vid arbete hos annan uppdragsgivare tas tjänstledighet från Musikalliansen. Musikerna omfattas i sin anställning av de sociala trygghetsförsäkringarna. Musikalliansen stödjer även det fria musiklivet genom kompetensutveckling, seminarier och samarbeten. Verksamheten bedrivs i bolagsform och ägs av Svensk Scenkonst, Svenska Musikerförbundet, Sveriges yrkesmusikförbund (Symf), Teaterförbundet och Trygghetsrådet TRS. För närvarande har alliansen 167 anställda. Stödet till allianserna har i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17, bet. 2020/21:KrU1, rskr. 2020/21:106) förstärkts med sammanlagt 10 miljoner kronor fr.o.m. 2021 och uppgår till ca 92 miljoner kronor.

Musikcentrumbildningarna

De konstnärliga centrumbildningarna är intresse- och förmedlingsorganisationer för cirka 10 000 professionella konstnärer inom olika konstområden. Centrumbildningarna bedriver ett arbete med arbetsförmedling och kompetensutveckling av sina medlemmar. De mottar ett årligt bidrag och pekas särskilt ut som mottagare i Statens kulturråds regleringsbrev. Det finns tre centrumbildningar på musikområdet: Musikcentrum Syd, Musikcentrum Väst och Musikcentrum Öst. Musikcentrum Riks är ett förbund för samverkan och utveckling av de tre regionala

musikcentrumen. Stödet till centrumbildningarna har i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17, bet. 2020/21:KrU1, rskr. 2020/21:106) förstärkts med 5 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021.

Högskoleutbildningar

Utbildningen till konstnärliga yrken sker i huvudsak på högskolenivå. Totalt finns det musikutbildningar vid ett tiotal högskolor i Sverige som utfärdar konstnärliga examina. Förutom konstnärliga examina på grundnivå och avancerad nivå finns sedan 2010 även konstnärliga examina på forskarnivå. Därutöver finns också en rad utbildningar med anknytning till musik, bl.a. pedagogiska utbildningar.

Annan eftergymnasial utbildning med musikinriktning

Även inom yrkeshögskolan och de konst- och kulturutbildningar som Myndigheten för yrkeshögskolan administrerar finns utbildningar med musikinriktning. Yrkeshögskolan erbjuder utbildningar mot yrkesroller som det finns ett uttalat arbetsmarknadsbehov av. Inom yrkeshögskolan finns även utbildning inom smala yrkesområden som t.ex. musikinstrumentmakare. De utbildningar som bedrivs enligt förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar omfattar en bred variation av både långa och korta utbildningar.

Folkbildningen

Studieförbunden och folkhögskolorna spelar en viktig roll på musikområdet, bl.a. i form av kortare och längre kurser, studiecirklar och tillhandahållande av replokaler. Under 2020 deltog drygt 92 000 deltagare i en studiecirkel med inriktning på musik, vilket motsvarar 18 procent av alla cirkeldeltagare. Inom folkhögskolan var musiken den näst största inriktningen bland de långa kurserna 2020, och den största inriktningen bland de estetiska ämnena. Ansvaret för att

finansiera folkbildningen är delat mellan staten, kommunerna, regionerna, huvudmännen och deltagarna.

Särskilda stöd med anledning av coronapandemin

Under 2020 och 2021 har särskilda stöd delats ut med anledning av de ekonomiska konsekvenser som pandemin har medfört. En betydande andel av stöden går till musiklivet, bl.a. via Konstnärsnämnden och Statens kulturråd. Andra stödåtgärder som förstärkning av kultursamverkansmodellen, stöd till vissa statligt finansierade kulturinstitutioner, samt stöd till centrumbildningar och allianser. Även många av regeringens generella stöd till företagare har kommit musiksektorn till del.

3 Analyser och utvärderingar av Musikplattformen

3.1 Utvärderingar och utredningar

Statens musikverks verksamhet har utvärderats vid ett antal tillfällen. Det skedde bl.a. i Myndigheten för kulturanalys rapport Att bidra till (ny)skapande kultur från 2014. Rapporten lyfte att faktumet att medel ges till projektverksamhet riskerar att leda till en bristande långsiktighet i bidragsgivningen. Därutöver riskerar Musikplattformens krav på samverkan i bidragsgivningen att låsa fast aktörer vid mindre långsiktiga samarbeten, enligt rapporten.

År 2015 genomförde Statskontoret en myndighetsanalys av Statens musikverk i vilken det framgår att myndigheten i allt väsentligt uppfyller sitt uppdrag, men att intentionerna som fanns när myndigheten bildades inte har uppfyllts. Intentionerna var bland annat att stärka kopplingen mellan statens insatser för kulturarvet och det konstnärliga nyskapandet. Statskontoret bedömer att de verksamheter som fördes samman i stor utsträckning bedrivs på samma sätt som när myndigheten bildades och att det finns en spänning mellan kulturarv och konstnärligt nyskapande, där verksamheterna bedöms vara organisatoriskt, socialt och verksamhetsmässigt uppdelade. Detta förklaras bl.a. med att verksamheternas historia, kulturskillnader och tidigare inriktning har gjort det svårt att samla myndigheten kring dessa frågor.

3.2 Rundabordssamtal med musikaktörer

Den 13 oktober 2020 bjöd Kulturdepartementet in till ett rundabordssamtal om de statliga insatserna på nationell nivå för

musikområdet, med anledning av att det snart gått tio år sedan Statens musikverk och Musikplattformen bildades. Till samtalet bjöds följande aktörer in: *Svensk scenkonst*, *Svensk live*, *Musiksverige*, *Musikerförbundet*, *Sveriges yrkesmusikerförbund (Symf)*, *Musikarrangörer i samverkan (MAIS)*, *Skap*, *Föreningen svenska tonsättare (FST)*, *Export Music Sweden*, *Kungliga Musikaliska akademien*, *Regional musik i Sverige*, *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Musikcentrum Riks*, *Studieförbunden i samverkan*, *Statens kulturråd*, *Konstnärsnämnden*, *Statens musikverk* samt *Göteborgs universitet (högskolan för scen och musik)*. Diskussionen utgick från följande frågeställningar:

- Hur ser musiklivets behov av statliga insatser ut i dag?
- Hur upplever ni att Statens musikverks bidragsgivning (Musikplattformen) matchar de behov som finns i musiklivet i dag?
- Hur ser ni på behovet av statliga nationella samordnande och koordinerande insatser? Finns det behov av en aktivt deltagande statlig part i bidragsgivningen? Hur ser ni på kravet på samverkan i Musikverkets bidragsgivning?

Vid rundabordssamtalet beskrev de inbjudna aktörerna musiklivet som stort och mångfacetterat och att de bidragsformer som finns tillgängliga är många och spretiga. Aktörerna angav att det finns fördelar med att en bidragssökande inte bara är hänvisad till en part utan att det finns flera möjligheter, men en bättre överblick och samordning efterfrågades. Detta bl.a. eftersom det kan vara svårt att veta vart man kan vända sig för att söka stöd. Flertalet av de inbjudna aktörerna framförde att det finns ett behov av en statlig samordning och koordinering såväl nationellt som internationellt. Vikten av en nationell plattform vid sidan av regionala nätverk lyftes fram.

Flera aktörer lyfte att de inte upplevde att Statens musikverk har uppfyllt intentionerna vid myndighetens bildande. Musikplattformen kan i dag endast dela ut projektstöd och behovet av mer långsiktiga stöd var ett tema som framfördes av flera. Samtidigt betonades från flera håll att man också ser behovet av den bidragsgivning som Musikplattformen har kunnat bidra med, bl.a.

mot bakgrund av att bidragsgivningen ger förutsättningar för experimenterande och nyskapande. Flera menade dock att den bidragsgivning som bedrivs i dag inte träffar deras verksamhetsområde och inte matchar de behov som finns i musiklivet i dag. En annan anmärkning gällde att projekt som initieras via Statens musikverk ofta inte har möjlighet att tas vidare inom Statens kulturråds ramar, eftersom förutsättningarna för stöd därifrån ser annorlunda ut. Det skapar ofta besvikelse hos deltagare och minskar chanserna för en långsiktigt positiv effekt av det statliga stödet.

Bland frågor som skulle gynnas av en central samordning nämndes bl.a. dialog mellan musiklivets aktörer, upphovsrätt, export, konstnärers företagande, residens och kompetensutveckling. Även behovet av att stärka arrangörer och arrangörsledet nämndes från flera aktörer. Samtidigt framhölls också behovet av stöd till andra former av musik än liveframträdanden och att små aktörer i en utvecklingsfas kan stödjas. Flera aktörer framförde också att avvecklingen av Rikskonserter 2011 lämnade ett tomrum, inte minst ifråga om samordning av turnéer och produktioner för barn och unga. Beträffande frågan om turnésamverkan framfördes dock även kritik mot att ha en aktör som styr detta centralt, istället framhölls att det bör vara upp till arrangörerna att utforma turnéer och på så sätt bidra till mångfald.

Angående bidragsgivningen framförde några aktörer att Statens kulturråd skulle kunna vara en bättre aktör för nationell samordning eftersom den myndigheten redan har en fungerande infrastruktur vad gäller bidragsgivning. Dessutom har Statens kulturråd bättre möjlighet att vidareföra verksamhet som fått tillfälliga projektbidrag. Behov av ett ökat stöd till arrangörer lyftes också fram, bl.a. för att bidra till förnyelse och mångfald. Många aktörer tog också upp den stora strukturella förändring som musikområdet har genomgått, där det har uppstått såväl resursmässiga som maktmässiga förskjutningar. Ett fåtal aktörer har en stor andel av både intäkter och inflytande, samtidigt som det finns väldigt många små aktörer. "Mellansegmentet" upplevdes som litet, men att det är av nationellt intresse att det stärks. Det framhölls att mer aktiva samordnande statliga insatser behövs mot bakgrund av att den lokala och regionala kapaciteten varierar. Coronapandemins påverkan lyftes också och att statliga insatser bör ta hänsyn till den långsiktiga

påverkan som pandemin riskerar att få för musiklivets förutsättningar.

4 Överväganden och förslag

4.1 En främjande funktion för musikområdet inrättas inom Statens kulturråd

Förslag: Musikplattformen avvecklas och en främjande funktion för musikområdet inrättas inom Statens kulturråd.

Bedömning: Statens musikverks ansvar bör renodlas till att fokusera på teaterns, dansens och musikens kulturarv samt Elektronmusikstudion.

Skälen för förslaget och bedömningen

Intentionerna vid inrättandet av Musikplattformen

Syftet vid inrättandet var att Musikplattformen vid Statens musikverk skulle arbeta samordnande och koordinerande, främja existerande resurser, initiativ och samverkansformer och bidra med nationell överblick. Därutöver fanns en tanke om att myndigheten skulle arbeta för att stärka kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärliga nyskapandet. Musikplattformen skulle även bidra med nationell överblick och kompetensuppbyggnad samt främja internationell samverkan och hålla musikens kulturarv levande. Plattformen skulle också ha nationell överblick över musiklivet i Sverige och följa utvecklingen på det musikaliska området i andra länder.

Intentionen att verksamheten vid Musikplattformen vid Statens musikverk skulle ha en kunskaps- och nätverksbyggande roll som beskrivs ovan har inte förverkligats. Myndigheten bedöms inte heller ha blivit en central kontaktpunkt för musiklivet i Sverige som var

intentionen vid bildandet. Det bedöms inte heller att en närmare koppling mellan kulturarv och nyskapande har uppnåtts, detta bl.a. mot bakgrund av de skäl som anges i Statskontorets myndighetsanalys som beskrivs i avsnitt 3.1.

Kulturdepartementet bedömer att verksamheten vid Musikplattformen vid Statens musikverk inte har nått upp till regeringens intention vid bildandet av myndigheten. Statens musikverk bedöms inte heller ha de organisatoriska förutsättningarna för att bedriva en sådan verksamhet, bl.a. eftersom det varit svårt att integrera Musikplattformen i myndighetens övriga verksamhet, vilket har gjort verksamheten vid Musikplattformen sårbar. Därutöver har ambitionen att stärka kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärligt nyskapande visat sig vara svår att uppnå.

En främjande funktion för musikområdet inrättas inom Statens kulturråd

Utifrån musiklivets fragmenterade struktur och den tydliga efterfrågan som finns av en samlad nationell struktur, bedömer Kulturdepartementet att det fortsatt finns ett behov av insatser på statlig nivå utöver renodlad bidragsgivning. Det bör alltså fortsatt finnas insatser för främjande på musikområdet. Statens kulturråd bedöms ha kunskap, förutsättningar och resurser för att ansvara för en nationell överblick över musikområdet och därmed även för att skapa goda långsiktiga förutsättningar för ett levande musikliv i Sverige. Myndigheten har därför också bäst förutsättningar för att överta de främjande insatserna inom musikområdet på statlig nivå och genomföra detta på ett mer effektivt sätt.

En stödjande funktion på musikområdet med uppgift att främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som är präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet bör inrättas inom Statens kulturråd. En sådan funktion bör verka främjande i frågor som rör kulturpolitiskt värdefull utveckling inom musikområdet. I detta ingår bl.a. att vara stödjande och rådgivande för musiklivet i kulturpolitiska frågor av övergripande nationellt intresse, exempelvis export, kulturella och kreativa näringar, arrangörskunskaper och kompetensutveckling. I detta ingår också bl.a. att följa musikområdets utveckling, följa och sprida forskning

på området samt att identifiera utbildnings- och utvecklingsbehov. Anslaget för Statens musikverk bör som en följd av detta minskas. Finansieringen av Statens kulturråd kommer att hanteras inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Statens musikverks ansvar fokuseras

Statens musikverks ansvar bör renodlas till att fokusera på teaterns, dansens och musikens kulturarv samt Elektronmusikstudion. I detta ingår att vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta samlingarna, att tillgängliggöra dessa för allmänheten, att verka för ökad kunskap grundad på forskning, att genom återutgivning av musikinspelningar främja tillgången till konstnärligt intressant musik och att upplåta studior åt professionella tonsättare och ljudkonstnärer inom den elektroakustiska musiken och ljudkonsten för produktion, utvecklingsarbete och utbildningsverksamhet. Myndigheten bedöms därmed också få bättre förutsättningar för dessa uppdrag, som är av stor vikt för svenskt musikliv och för att främja ett levande kulturarv som bevaras och utvecklas.

4.2 Musikplattformens bidragsgivning förs över till Statens kulturråd

Förslag: Uppgiften att fördela bidrag till musiklivet inordnas i Statens kulturråd.

Bedömning: Bidrag bör kunna ges i form av projektbidrag till bland annat projekt av tillfällig och experimenterande art och som verksamhetsbidrag för att ge långsiktigt stöd till hela musiklivet.

Skälen för förslaget och bedömningen

Intentionen att Statens musikverk skulle ha en aktiv roll i bidragsgivningen till musiklivet har inte förverkligats. Snarare fungerar myndigheten som ytterligare en bidragsgivare på musikområdet vid sidan om Statens kulturråd och Konstnärsnämnden. Mot bakgrund av att det finns flera andra

myndigheter som fördelar bidrag inom musikområdet tillför inte Statens musikverks bidragsgivning tillräckligt mervärde för att motivera en särskild bidragsgivande myndighet på musikområdet. Statens kulturråd har redan i dag god överblick över musikområdet och samverkan med samtliga regioner, bl.a. inom ramen för kultursamverkansmodellen, och har därför en god överblick över musikens förutsättningar runt om i landet. Myndigheten bedöms därför också att ha goda förutsättningar att fördela bidrag till musiklivet.

De medel som i dag delas ut av Musikplattformen föreslås överföras till Statens kulturråds bidragsanslag. En faktor som har försvårat vid Statens musikverks bidragsgivning är att bidragen har varit begränsade till att avse projektbidrag och myndigheten har inte själv kunnat aktivt initiera projekt. För att möta de behov som finns i musiklivet är det viktigt att den bidragsgivande myndigheten har möjlighet att ge långsiktigt stöd till musiklivet, men även stöd till projekt av tillfällig och experimenterande art. Det bör därför vara möjligt för Statens kulturråd att ge både verksamhets- och projektbidrag. En sådan bidragsgivning bedöms ha större flexibilitet, bättre kunna tillgodose musiklivets långsiktiga behov och bidra till att de kulturpolitiska målen uppfylls.

5 Konsekvenser

5.1 Vilka som berörs av förslagen

Förslagen berör i huvudsak aktörer i det fria musiklivet som är verksamma i Sverige. I förlängningen påverkas även institutioner, regioner, kommuner, civilsamhället och andra aktörer inom det svenska musiklivet.

På statlig nivå är det framförallt Statens musikverk och Statens kulturråd som påverkas av förslagen i och med att dessa myndigheters uppgifter föreslås förändras. Även Konstnärsnämnden berörs till viss del eftersom myndigheten arbetar med musiklivet i olika former.

5.2 Ekonomiska och andra konsekvenser

De förslag och bedömningar som lämnas i promemorian bedöms inte leda till några direkta ekonomiska konsekvenser för staten, regioner eller kommuner. De förslag som lämnas går att genomföra inom ramen för nuvarande budgetramar. Eftersom den främjande funktion som inrättas vid Statens kulturråd har liknande uppgifter som nu hanteras av Musikplattformen bedöms inga utgiftsökningar vara nödvändiga. Finansieringen kommer att hanteras inom ramen för den ordinarie budgetprocessen.

Förslagen bedöms skapa en bättre möjlighet för musiklivet att bidra till att främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor, i enlighet med de kulturpolitiska målen. De förändringar som föreslås bedöms gynna musiklivet positivt och ge ett bättre stöd till musiklivet.

Förslagen bedöms leda till ett minskat antal anställda vid Statens musikverk och ett ökat antal anställda vid Statens kulturråd, men hur många som berörs av förändringen kan för närvarande inte bedömas.

Vid förändringen ska myndigheterna beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet eller för offentlig service. De bedöms inte heller ha några miljökonsekvenser.

Departementsserien 2021

Kronologisk förteckning

1. Myndigheter i samverkan mot arbetslivskriminalitet. A.
2. Ett bättre underlag för att bedöma bostadsbristen. Fi.
3. UTGÅR.
4. Kompletterande åtgärder till EU:s förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten (ELA). A.
5. Genomförande av EU:s direktiv om finansiell information. Ju.
6. Insolvensdirektivet och reglerna om skuldsanering. Ju.
7. Barnets bästa när vård enligt LVU upphör. S.
8. Ändring av andelstal i gemensamhetsanläggningar. Ju.
9. Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem. Ju.
10. EU:s nya gräns- och kustbevakningsförordning. Kompletterande reglering. Ju.
11. Vissa statliga insatser på musikområdet. Ku.

Departementsserien 2021

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Myndigheter i samverkan mot arbetslivs-kriminalitet. [1]

Kompletterande åtgärder till EU:s förordning om inrättande av Europeiska arbetsmyndigheten (ELA). [4]

Finansdepartementet

Ett bättre underlag för att bedöma bostadsbristen. [2]

Justitiedepartementet

UTGÅR. [3]

Genomförande av EU:s direktiv om finansiell information. [5]

Insolvensdirektivet och reglerna om skuldsanering. [6]

Ändring av andelstal i gemensamhetsanläggningar. [8]

Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem. [9]

EU:s nya gräns- och kustbevakningsförordning. Kompletterande reglering. [10]

Kulturdepartementet

Vissa statliga insatser på musikområdet. [11]

Socialdepartementet

Barnets bästa när vård enligt LVU upphör. [7]